

DENGELEME DAVRANIŐI OLARAK FIRAT KALKANI OPERASYONU: NEOKLASİK REALİST BAKIŞ

*Fatih BAYEZİT

Özet

Suriye iç savaşı bölgede güç boşlukları doğmasına neden olmuş, bu durum iki aktörün ortaya çıkmasında ve güç kazanmasında etkili olmuştur. Bunlardan PYD/YPG'nin Rojava, DAEŞ'in ise İslam Devleti adında tek taraflı egemenlik iddiasında bulunması, o zamana dek Suriye'de sadece Esad rejimini tehdit olarak gören Türkiye açısından Suriye kaynaklı tehditleri arttırmıştır. Fırat Kalkanı Operasyonunun nedenlerini neo-klasik realist bir perspektiften arayan çalışmada bu tehditler, hükümet istikrarı, seçkin konsensüsü ve sosyal bütünlük gibi ara değişkenler etrafında analiz edilmiştir. Suriye kaynaklı tehditlerin Türkiye'nin siyasi seçkinleri ile Türk kamuoyundaki algısının benzer şekilde olduğu görülmüştür. Bu çalışma, Fırat Kalkanı Operasyonunun gerekçelerinin Suriye'deki güç dengesizliklerinin ortaya çıkardığı tehditler ve Batı ile yaşanan güven bunalımı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fırat Kalkanı Operasyonu, Suriye, PYD, DAEŞ, Rojava

Abstract

The Syrian civil war has caused power gaps in the region. This has been influential in the emergence of two actors and their empowerment. Declaration of unilateral sovereignty by PYD/ YPG in the name of Rojava and DAESH in the name of Islamic State has increased the threats originating from Syria towards Turkey, which regarded only Assad regime as a threat in Syria until then. In this article the causes of Operation Euphrates Shield are put forward from a neo-classical realist perspective, through which threats were analyzed around intermediate variables such as government stability, elite consensus and social cohesion. It is seen that the threats originating from Syria are similar to the perception of the political elites of Turkey and of Turkish public. This study reveals the reasons for the Operation Euphrates Shield are the threats of power imbalances in Syria and the crisis of confidence with the West.

Key Words: Operation Euphrates Shield, Syria, PYD, DAESH, Rojava

* Doktora Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler. fbayezit@europe.com

Giriş

Türkiye'nin Suriye ile kurduğu olumlu, karşılıklı fayda sağlayan ilişkileri 2011 yılında Suriye'de patlak veren iç karışıklık sonrası aşamalı olarak sona ermiştir. Türkiye'nin doğrudan hedef alındığı 2012 yılına kadar, Türkiye'nin Kuzey Afrika ve Orta Doğu'daki gelişmelere bakışı halkların demokratik taleplerinin karşılanması şeklindeydi.¹ Ancak, özellikle 2012 yılında Suriye rejim güçlerince Türk Hava Kuvvetlerine ait bir F-4 Fantom gözlem uçağının düşürülmesi sonrası, sınırın hemen ötesindeki gelişmeler Türkiye tarafından güvenlik ve tehdit algılamaları çerçevesinde yeniden şekillenmiştir.² Suriye'deki istikrarsızlıktan faydalanan çeşitli terör örgütlerince sınır dışından yapılan saldırılarda sivillerin hayatını kaybetmesi; sivillere ve Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) mensuplarına karşı bombalı terör eylemlerinin artması; bölgede meydana gelen güç dengesizlikleri ile Suriye'nin toprak bütünlüğünün tehlikeye girmesi; Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt devleti kurulmasına dair endişelerin artması sonunda Türk hükümeti, Suriye konusunda kritik bir karar alarak doğrudan askeri müdahale seçeneğini devreye sokmuştur.³

Türkiye'nin beş yıldır sürmekte olan Suriye iç savaşına silahlı unsurları ile doğrudan müdahalesinin sebeplerini anlayabilmek geniş çerçeveli bir bakış açısını gerektirmektedir. Türkiye'nin küresel ve bölgesel hedeflerini içeren son on yılın dış politik hamleleri bu noktada önem arz etmektedir. Bu geniş çerçeve, küresel açıdan Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile ilişkileri; bölgesel açıdan, Türkiye'nin sorunların çözülmesinde üstlendiği arabuluculuk rolü ve entegrasyon girişimleri; siyasal açıdan, Arap Baharı yaşayan ülkelere yönelik geliştirilen politik söylemler ve güvenlik açısından Suriye iç savaşıyla Türkiye'nin kendisine yönelik tehdit oluşturan unsurların davranışları etrafında oluşturulmalıdır.

¹ Bahadır Dinçer, Mustafa Kutlay, "The Arab Spring: A Game Changer in Turkey-EU Relations?" **Perspectives on European Politics and Society**, C:XIV, No:4), 2013, 418-430.

² Başbakanlık; (2012), "Başbakan Erdoğan 5. Geleneksel Ankara'daki Yabancı Misyon Şefleri ve Büyükelçiler İftar Yemeğine katıldı.", https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Article/pg_Article.aspx?Id=29d617ce-77b4-450e-a7e0-85a10fe7773f, 10.12.2016

³ Başbakanlık; (2016), "Başbakan Yıldırım Diyarbakır'da Doğu ve Güneydoğu Yatırım Destek Hamlesi Tanıtım Programında Konuştu.", https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Article/pg_Article.aspx?Id=1f945acb-480d-4ca7-a371-d38278f988bd, 10.12.2016

Türk dış politikasında yaşanan süreçlerin bu dört boyutu etrafında oluşmuş olan literatür bu makalenin kavramsal altyapısını oluşturmaktadır. Tüm bu çalışmalardan elde edilen verilerin neo-klasik realist çerçevede ülkedeki siyasal ve sosyal gelişmeler etrafında irdelenmesiyle Fırat Kalkanı Operasyonunun sebepleri daha gerçekçi bir şekilde ele alınmış olacaktır. Bu çalışmada, Türkiye'nin uluslararası ittifakları çerçevesinde yaşadığı güven bunalımı ve bölgedeki güç dengelerindeki bozulmanın Türkiye'nin dış politikasını etkileyen sistemik faktörler olduğu ortaya konulmaktadır.

Suriye iç savaşı bölgedeki mevcut güç dengesinde büyük değişimleri beraberinde getirmiştir. Merkezi hükümetin güç kaybetmesi ile bölgede birçok farklı siyasi, etnik, dini temelli silahlı örgüt ortaya çıkmıştır. Bunlardan en çok ses getireni DAEŞ (Irak ve Şam İslam Devleti), Suriye'deki çatışmaların temel gerekçelerinden birini oluşturmaktadır. Küresel bir terör örgütü olan DAEŞ'e karşı Başkan Obama tarafından açıklanan ABD stratejisinin temeli havadan askeri destek vermek ve sahada müttefik unsurların kara harekâtını yürütmesine dayanmaktadır.⁴ Bu noktada, ABD ve Rusya ile kurduğu ittifaklar çerçevesinde, ABD'nin hava harekâtları ve ciddi miktarlardaki mühimmat desteğiyle gücünü sürekli arttıran PYD/YPG⁵ bölgedeki güç dengesini bozan temel unsurlardan olmuştur.⁶ Ortaya çıkan bu durum neticesinde Türkiye 24 Ağustos 2016 sabahında, meşruiyetini Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesinin 51. maddesine ve BM'nin DAEŞ'le mücadeleye yönelik almış olduğu kararlara dayandırarak Fırat Kalkanı Operasyonunu başlatmıştır. Türkiye'nin müdahale gerekçelerinden birini oluşturan bölgede bozulan güçler dengesi ve Suriye'nin bölünme tehlikesi bu çalışmanın bağımsız değişkenlerinden birini oluşturmaktadır.

⁴ Oytun Orhan, "ABD'nin Suriye'de IŞİD'le Mücadele Stratejisi ve Türkiye", Orsam, Kasım 2014, (Çevrimiçi) <http://www.orsam.org.tr/files/Degerlendirmeler/17/17tr.pdf>, 12.12.2016

⁵ PYD (Demokratik Birlik Partisi) siyasi, YPG (Halk Koruma Birlikleri) ise silahlı yapılanmalardır. Makalede ikisinin siyasal ve askeri olarak bütüncül bir hareket olduğu varsayımından ötürü 'PYD/YPG' ifadesi kullanılmıştır.

⁶ Barak Barfi, "Ascent of the PYD and the SDF," April 2016, The Washington Institute for Near East Policy Research Notes, No:32 (Çevrimiçi) <https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote32-Barfi.pdf>, 11.12.2016

Suriye’de yer alan çeşitli aktörler Türkiye tarafından tehdit olarak algılanmaktadır. Bunlardan Suriye’nin Esad liderliğindeki rejimi, DAEŞ, PYD (Demokratik Birlik Partisi), YPG (Halk Koruma Birlikleri) ve bu ikisinin başat olduğu SDG (Suriye Demokratik Güçleri) Türkiye siyasetinde ve kamuoyunda farklı derecelerde tehdit olarak algılanmaktadır. İç siyasi yapılarında bütünlük ve fikir birliği sağlayabilen ülkeler dışarıda oluşan güç dengesizliklerini dengeleme konusunda başarılı olmaktadır. Ancak, iç politikada ve sosyal yapıda fikir birliğinin sağlanamadığı, seçkinlerin belirli konsensüs oluşturamadığı durumlarda tarih devletlerin dış tehditlere boyun eğdiği örnekleri barındırmaktadır.⁷ Türkiye’de tehditler noktasında seçkinler tarafından ortak bir kanaat yoktur. Tabi ki bu durum ülkedeki sivil toplum kuruluşlarından akademik dünyaya toplumun her seviyesine yansımaktadır. Bu çalışmada Suriye kaynaklı tehditler eksenindeki tehdit algılamaları siyasi seçkinler ve Türk kamuoyu düzeyinde teorik düzlemde ele alınmaktadır.

Türkiye, tehditlerle mücadelede içinde bulunduğu uluslararası ittifaklar nezdinde girişimlerde bulunmuştur.⁸ Türkiye iç savaşın sonlanması adına Birleşmiş Milletler (BM) çatısı altındaki girişimlere destek vermiştir.⁹ Ayrıca ABD’nin liderliğini yürüttüğü DAEŞ’le mücadelede küresel ittifakın önemli bir üyesidir.¹⁰ Mültecilerin AB üzerinde oluşturduğu baskıyı azaltma adına ve yabancı savaşçıların Suriye topraklarına geçerek DAEŞ saflarına katılmalarına engel olma adına ciddi mücadele vermektedir.¹¹ Bunlara karşılık Türkiye’nin kendi güvenliğinin sağlanması hususunda talep ettiği tampon bölge ve uçuşa yasak alan talepleri hayata geçirilmemiştir. Suriye’deki kaos ortamını Türkiye’de terör eylemlerinin sıklaşmasına neden olmuştur. Bu DAEŞ’in Türkiye’de eylemlerini arttırması ve PKK’nın terör eylemlerinde Suriye’den gelen silahların ve saldırı biçimlerinin

⁷ Randall Schweller, “Unanswered Threats: A Neoclassical Realist Theory of Underbalancing,” *International Security*, C: XXIX, No: 2, 2004, 159-201.

⁸ Al Araby; (2016), “Turkey asks NATO allies to enforce Syria no-fly zone” <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2016/11/21/turkey-asks-nato-allies-to-enforce-syria-no-fly-zone>, 12.12.2016

⁹ Anadolu Agency; (2013), “Turkey's efforts for the Geneva II” <http://aa.com.tr/en/turkey/turkey-continues-to-exert-efforts-for-the-geneva-2-conference/202787>, 24.10.2016

¹⁰ The Global Coalition Against Daesh; (2017), <http://theglobalcoalition.org/>, 07.01.2017

¹¹ Hürriyet Daily News; (2016), “Turkey ‘deported 3,719 foreign fighters’” <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-deported-3719-foreign-fighters-since-2011.aspx?pageID=238&nID=103708&NewsCatID=341>, 12.12.2016

kullanılması ile gözler önüne serilmektedir.¹² Türkiye'nin bir tehdit olarak gördüğü PKK'nın Suriye kolu PYD/YPG'nin ABD tarafından stratejik bir partner olarak değerlendirilmesi Türkiye'nin Batı ittifakları nezdinde güvensizlik yaşamasına neden olmuştur. Suriye'deki tehditlerin bertaraf edilmesi hususunda Türkiye'nin ABD özelinde Batı ile yaşadığı temel çelişkiler bu çalışmanın diğer bağımsız değişkenini oluşturmaktadır.

1. Teorik Çerçeve

1.1. Literatür İncelemesi

Türkiye'nin içinde bulunduğu güvenlik sorunlarına uluslararası ittifaklar tarafından takınılan tavır Türkiye'nin sorunların çözümünde inisiyatif almasına neden olmuştur. Türkiye'nin Batı ittifakı ile ilişkileri temelde AB ve ABD boyutunda ele öne alınmaktadır.¹³ Türkiye-AB ilişkileri babında oluşmuş olan literatür temelde AB Kurumlarının ve üye devletlerin Türkiye'nin üyeliğine karşı sürekli dayatmalardan oluşan normlar ile kuşkucu tavırları içermektedir.¹⁴ Tabii bu durum Türkiye'yi Avrupa sisteminin bir parçası olma konusunda umutsuzluğa kapılmasına neden olmaktadır.¹⁵ Son yıllarda ise Türkiye'nin AB ile ilişkileri, işbirliği ve entegrasyondan ziyade güvenlik, terör ve mülteciler gibi sorunsallar temelinde incelendiği görülmektedir.¹⁶ Türkiye-ABD ilişkileri bakımından literatürde çoğunlukla Ortadoğu'daki Amerikan çıkarları ile Türkiye'nin bölgesel liderlik iddiasının çatıştığı öne çıkmaktadır.¹⁷ Bu bakımdan, Türkiye'nin Batılı ülkelerle

¹² Can Acun, Bünyamin Keskin, "PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi: PYD-YPG", 2016, SETA Rapor, (Çevrimiçi) http://setav.org/assets/uploads/2016/12/20160222181213_pkknin-kuzey-suriye-orgutlenmesi-pyd-ypg-pdf.pdf, 12.12.2016

¹³ Tim Jacoby, "Political violence, the "War on Terror" and the Turkish military," **Critical Studies on Terrorism**, C:III, No:1, 2010, 99-118.

¹⁴ David Phinnemore, Erhan İçener, "Holding the door half (?) open: the EU and Turkey 10 years on," **Journal of Contemporary European Studies**, C: XIV No: 4, 2016, 446-462. Gideon Rose, "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy," **World Politics**, C: LI, No:1, 1998, 144-172.

¹⁵ Sputnik; (2016), "Erdoğan: Türkiye Şangay Beşlisi İçerisinde Niçin Olmasın Diyorum", <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201611201025892702-erdogan-ab-sanghay-beslisi/>, 12.12.2016

¹⁶ Mateusz Chudziak, "A constitution for Erdoğan Consequences of the political conflict in Turkey", 01.06.2016, Warsaw, Center for Eastern Studies, (Çevrimiçi), https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/commentary_213.pdf, 10.12.2016

¹⁷ Recep Kök, "ABD'nin Ortadoğu Projesi ve Enerji Koridorlarının Merkezindeki Türkiye", (Çevrimiçi), <http://debis.deu.edu.tr/userweb/recep.kok/ortadogu.pdf>, 20.12.2016

kurdukları ittifaklardan kendi güvenliği hususunda yeterli desteği alamaması, başta ABD olmak üzere batılı devletlerin Türk kamuoyunda ve yönetici seçkinlerin algılamalarında güvenilmez olduğu izlenimini doğurmuştur.¹⁸ Bu durum, realist teorinin ortaya koyduğu şekilde Türkiye'yi kendi güvenliğini kendisinin sağlaması yönünde adım atmaya sevk etmiştir.¹⁹

Suriye iç savaşıyla beraber ortaya çıkan belirsizlikler, bölgenin güç dengesini bozmuştur. Bölgede yeni güçler doğmuş, rejimin zayıflaması güç boşluklarını ortaya çıkarmıştır. Suriye'de oluşan güç boşlukları bir vakum etkisi yaratarak bölgenin önemli aktörlerini harekete geçirmiştir.²⁰ Türkiye, bölgedeki güç dengesini bozan girişimleri kendi güvenliğine tehdit olarak algılamaktadır. Bu yönde oluşmuş olan literatür, Türkiye'nin temel tehdit algılamalarını bölgedeki Kürt hareketleri etrafında ele almaktadır.²¹ Bölgede etkinliğini arttıran silahlı unsurlardan DAESH ve PYD/YPG örgütleri Türkiye'nin terör listesinde yer almaktadır. DAESH, küresel boyutta bir terör örgütü kabul edilmektedir.²² PYD/YPG'nin bölgenin silahlı bir unsuru olarak terör örgütü olup olmadığı konusunda ise hem uluslararası hem de iç siyaset boyutunda bir fikir birliği söz konusu değildir.²³ Literatüre de yansıyan bu durum PYD/YPG'nin bir terör örgütü olan PKK ile olan organik bağı göz ardı etmemekte, ancak eylemleri terör olarak değerlendirilmemektedir.²⁴ Yapılan çalışmalarda, PYD/YPG'nin uluslararası konjonktürde bir terör örgütü olup olmamasından ziyade Türkiye için bölgedeki en önemli tehdit kaynaklarından biri olduğu kabul edilmektedir.²⁵

¹⁸ Tolga Tanış, "US-Turkey Relations at a Breaking Point over the Kurds," **Turkish Policy Quarterly**, C: XIV, No: 4, 2016, 67-75.

¹⁹ Kenneth Waltz, "Structural Realism after the Cold War," **International Security**, C:XXV, No:1, 2000, 5-41.

²⁰ Oytun Orhan, "ABD'nin Suriye'de IŞİD'le Mücadele Stratejisi ve Türkiye", Orsam, Kasım 2014, (Çevrimiçi) <http://www.orsam.org.tr/files/Degerlendirmeler/17/17tr.pdf>, 12.12.2016

²¹ Catherine MacMillan, "Explaining the Spread of Ethnosectarian Conflict: Syria's Civil War and the Resurgence of Kurdish Militancy in Turkey," **Nationalism and Ethnic Politics**, C: XXII, No:4, 478-496.

²² UN General Assembly, "Activities of the United Nations system in implementing the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy", 2014, 1-150.

²³ Henry J. Barkey, "Turkey's Syria Predicament," **Survival**, C: LVI, No:6, 2014, 113-134.

²⁴ Matthew Weiss, "From constructive engagement to renewed estrangement? Securitization and Turkey's deteriorating relations with its Kurdish minority," **Turkish Studies**, C:XXVII, No:4, 2016, 567-598.

²⁵ "Turkey's Syria role risks instability at home, isolation abroad," **Strategic Comments**, C: XX, No:8, 2016, i-ii.

Suriye kaynaklı tehditlerin varlığı ve Türkiye ile içinde bulunduğu uluslararası ittifakların Suriye konusunda düştükleri stratejik ihtilaflar Fırat Kalkanı Operasyonunu ortaya çıkarmıştır. Mevcut sistemsel zorunlulukların iç politik süreçlerden ve yönetici seçkinlerin algılamalarından geçerek geldiği bu nokta, çalışmada sistem altı unsurların değerlendirilmesini ve birey seviyesinde analizi zorunlu kılmaktadır.²⁶ Suriye iç savaşı, Türkiye'nin güvenliğini doğrudan etkileyen materyal ve psikolojik unsurları barındırmaktadır. Türk siyasetinin gündemi, Suriye'den gelen grupların Türkiye'de terör eylemleri yapması, mülteciler, PYD/YPG'nin Suriye'de kanton ilan etmesinin Türkiye'deki bölücü hareketleri cesaretlendirici etkisi üzerine yoğunlaşmıştır.²⁷ Bu bakımdan, AKP hükümetlerinin dış politik hedefleri, Suriye'de oluşan durumu algılama biçimleri ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın dış politika oluşumdaki rolü önem arz etmektedir.²⁸ Bu çerçevede oluşmuş olan literatür, AKP iktidarları dönemindeki Türk dış politikasının Ortadoğu boyutunu, Türkiye'nin Kürt nüfusuna yönelik demokratik hamleler ile terörü bitirme adına PKK ile yürütülen müzakereler etrafında ele almaktadır.²⁹

Uluslararası ilişkilerde neo-klasik yaklaşım, yapısal kuvvetlerle etkileşim içinde olan devletlerin davranışlarındaki örüntüleri incelemektedir.³⁰ Bu bakımdan Türkiye'nin yaptığı önemli bir dış politika hamlesi olarak Fırat Kalkanı Operasyonu, bu tür bir analiz için iyi bir örnek teşkil etmektedir. Sistemik faktörler ile iç siyasal süreç ve seçkinlerin tutumlarına yönelik yapılan Türk dış politikası çalışmaları güncel literatürde oldukça zayıftır. Çalışmanın hedefi bu hususta literatüre katkı sağlamaktır.

1.2. Metodoloji

²⁶ Gideon Rose, "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy," **World Politics**, C: LI, No:1, 1998, 144-172.

²⁷ Marianna Charountaki, "Kurdish policies in Syria under the Arab Uprisings: a revisiting of IR in the new Middle Eastern order," **Third World Quarterly**, No: XXXVI, No:2, 2015, 337-356.

²⁸ Wayne McLean, "Understanding Divergence between Public Discourse and Turkish Foreign Policy Practice: A Neoclassical Realist Analysis," **Turkish Studies**, C:XVI, No:4, 2015, 449-464.

²⁹ Morton Abramowitz, Henry J. Barkey, "Turkey's Transformers: The AKP Sees Big," **Foreign Affairs**, C: LXXXVIII, No:6, 2009, 118-128.

³⁰ Randall Schweller, "International Relations and Scientific Progress: Structural Realism Reconsidered," **Perspectives on Politics**, C: II, No: 2, 2004, 427-428.

Bu çalışmada Türkiye’yi Suriye topraklarında askeri bir operasyon başlatmasına iten nedenlerin neler olduğu sorusuna cevap aranmaktadır. 2011 yılından itibaren Suriye’de süregelen çatışmalar bölgedeki güç dengelerini kökünden değiştirecek gelişmelere sahne olmaktadır. Öncelikle iç savaşın başladığı günden günümüze dek bölgede yeni aktörlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca, bölge dışı aktörler uluslararası terörizmle mücadele kapsamında bölgede askeri operasyonlar düzenlemektedir. Aynı kapsamda bölgede yer alan silahlı unsurlara mevcut güç dengesini kökünden sarsacak miktarda askeri yardımlar yapılmaktadır. Tüm bu durumlar Suriye’de bir anarşi ortamı doğurmaktadır. Çalışma, Suriye’de meydana gelen güçler dengesindeki değişimlerin doğal bir sonucu olan Fırat Kalkanı Operasyonunu, Randall Schweller tarafından ortaya konan *yetersiz dengeleme* kavramı etrafında irdelemektedir.³¹

ABD’nin yapmış olduğu doğrudan mühimmat ve hava harekâtı desteklerinin yanı sıra diğer küresel güçler ile kurduğu ittifaklar sayesinde PYD/YPG bölgede önemli bir aktör haline gelmiştir.³² Bu açıdan bölgedeki güç rekabeti PYD/YPG etrafında irdelenmiştir. Çalışmada bu hususun ele alınmasının iki sebebi vardır. Birincisi, Türkiye’nin müttefiki olan ABD’nin yapmış olduğu askeri yardımlar bölgedeki güç dengesini en çok PYD/YPG lehine bozmuştur. Askeri yardımlar sonrasında PYD/YPG’nin Suriye topraklarında hâkim oldukları alanın genişliği bu konuda şüphesiz bir veri sağlamaktadır. İkinci olarak ise Türkiye’nin tehdit algılamalarının en üstünde PYD/YPG’nin Suriye topraklarındaki hâkimiyetini arttırmasının yer almasıdır. Bu durum çalışmada TBMM grup konuşmaları, hükümetin söylemleri ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın konuşmalarının analizi doğrultusunda tespit edilmiştir.

Türkiye, Fırat Kalkanı Operasyonu ile Suriye’de oluşan güç dengesindeki değişimlerin kendi varlığına yönelik oluşturduğu tehdidi önlemeyi amaçlamaktadır. Uluslararası sistemde güçler dengesi realist teori tarafından doğanın bir kanunu olarak görülmektedir. Bu dengenin bozulması aktörlerin dış politika yapımlarını doğrudan etkilemektedir.³³ Ancak, güçler dengesi bir doğa kanunu değildir.³⁴

³¹ Randall Schweller, “Unanswered Threats”, 2004, 159-201.

³² F. Stephen Larrabee, “Turkey as a US security partner”, 2008, pp. 7-18, (Çevrimiçi), http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2008/RAND_MG694.pdf, 12.12.2016

³³ Hans Morgenthau, **Politics among nations** (1st ed.). New York, Knopf, 1967.

Realizmin devletleri tek ve bütün aktörler olarak varsayması ancak politika oluşturma süreci ve devlet-toplum ilişkilerinin yeknesak bir devlet yapısı oluşturmasıyla mümkündür. Bu bakımdan seçkinler ve toplumsal seviyelere ayrıldığında, devletlerin sadece güç dengesine göre hareket etmedikleri görülmektedir.³⁵ Oldukça dolaylı ve karmaşık olan güç kapasitelerinin dağılımı, dış politikaya veya güvenlik stratejilerine devletin kendi içindeki çeşitli faktörlere bağlı olarak tercüme edilmektedir. Dolayısıyla, dış politikada karar alıcılar kurumsal yapı ile dış tehditler ve fırsatlar tarafından sınırlandırılmaktadır.³⁶ Aslında bir devletin dış politikasının temel parametreleri, devletin göreceli maddi gücü ve uluslararası sistemdeki yeri ile kurulmaktadır. Ancak bir devletin yalnızca maddi kapasitesi, siyasi liderlerin ve iktidar algılarını olmaksızın belirli bir dış politika davranışına dönüşmez. Neo-klasik realizmde devletin gücü, devletin kaynaklarını, kurumları ve milliyetçilik ve ideoloji tarafından belirlendiği gibi özümleme ya da harekete geçirme yeteneği olarak tanımlanır.³⁷ Bu bakımdan bir ulusun dış politikasının iyi bir şekilde hesaba katılması, hangi politikanın hangi yönlerinin hangi faktörler tarafından açıklanabileceğini belirten, sistemli, iç siyasal durum ve diğer etkileri içermelidir.³⁸

Türkiye'nin 911 kilometrelik kara sınırını paylaştığı Suriye'nin terör örgütlerine önemli bir lojistik alan sağlaması ve savaştan kaçan Suriye halkının önemli bir çoğunluğunun Türkiye'de yaşaması, meseleyi bir iç politika nesnesi haline gelmiştir.³⁹ Türkiye'nin Suriye politikası değerlendirilirken iç siyasal süreçlere, devlet-toplum ilişkilerine ve siyasetçilerin ortaya koyduğu algılamalara bakılarak analiz edilmesi daha doğru sonuçlar ortaya koyacaktır. Realizmin devletleri bütüncül bir aktör olarak görmesi böyle bir çalışmada kısıtlılık oluşturacağından, teorik

³⁴ Randall Schweller, a.g.e, s.160.

³⁵ A.g.e., s.167.

³⁶ Gideon Rose, a.g.e., s.156.

³⁷ A.g.e., s.160.

³⁸ Fareed Zakaria, **From wealth to power** (1st ed., p. 198). Princeton, Princeton University Press, 1998, p.198.

³⁹ TC Cumhurbaşkanlığı; (2016), "Türkiye'nin Yeni Güvenlik Konsepti" Konferansında Yaptıkları Konuşma", <http://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/61114/turkiyenin-yeni-guvenlik-konsepti-konferansinda-yaptiklari-konusma.html>, 03.12.2016

çerçeve dış politika ile beraber iç politik ve sosyal süreçleri de göz önüne alan neo-klasik realist bir bakış etrafında oluşturulmuştur.

Ülke içinde ve uluslararası ilişkilerde devlet motivasyonlarını geniş bir yelpazeden ele almanın ötesinde, neo-klasik realizmin temel ilkelerinden birisi "devletlerin kendi araçlarını kendi çevrelerindeki kontrolü sağlamak için kullandıkları" şeklindedir.⁴⁰ Bu ilke, yalnızca devletlerin askeri seçimlerine değil; aynı zamanda o ülkedeki siyasetin, ekonominin ve ideolojinin araçlarına; devletlerin uzun vadeli çıkarlarını geliştirmek güç ve nüfuzun tüm yönlerini kapsayan büyük stratejisine odaklanmaktadır.⁴¹ Buna ek olarak neo-klasik realizm, tarihsel deneyimleri uluslararası davranışları açıklamada kullanabilmektedir.⁴² Genel bir uluslararası politika teorisi hazırlamaya niyetinde olmayan neo-klasik yaklaşım, realizmde bulunan güç analizi vasıtasıyla devletlerin dış politika yapımını açıklamayı amaçlamaktadır. Bu açıdan güç dağılımı ve anarşik ortamın ilişkilere olan etkisi gibi sistemik unsurlara nihai açıklayıcı rol verilmektedir.⁴³

Anarşik ortamda oluşan güç dengesizliklerine karşı siyasi seçkinler ve sosyal düzeyde oluşan farklı tehdit algılamaları devletlerin dış politikada karar alma süreçlerini etkileyerek tehdidi dengeleyememe durumunu ortaya çıkarmaktadır.⁴⁴ Bu açıdan, Türkiye siyasetinde Parlamentoda temsil edilen dört partinin Suriye kaynaklı tehdit algılamaları, resmî parti programları, parti mensuplarının ya da liderlerinin beyanları çerçevesinde yapılan analizler çalışmada önemli bir yer tutmaktadır. Neo-klasik realizmde devletin siyasi yapısı ve karar alıcılarının algılamaları ara değişkenler olarak analiz edilmektedir.⁴⁵ Bu açıdan, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriye kaynaklı tehdit algılaması makale için önemli bir veri oluşturmaktadır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmaları temel alınarak tespit edilen tehdit algısı, kişilik ve liderlik özelliklerine ait daha önce yapılmış olan Operasyonel

⁴⁰ Rose, a.g.e.

⁴¹ Nicholas Kitchen, "Systemic pressures and domestic ideas: a neoclassical realist model of grand strategy formation," **Review of International Studies**, C: XXXVI, No:1, 2010, s.117.

⁴² Rose, a.g.e.

⁴³ Michael E. Becker v.d., "Reviving the Russian empire: the Crimean intervention through a neoclassical realist lens," **European Security**, C:XXV, No:1, 2016, 112-133.

⁴⁴ Randall Schweller, a.g.e.

⁴⁵ Yufan Hao, Ying Hou, "Chinese Foreign Policy Making: A Comparative Perspective," **Public Administration Review**, C: LXIX, December 2009, 136-141.

Kod Analizi (OCA) ve Liderlik Özellikleri Analizi (LTA) sonuçlarının ortaya koyduğu ampirik bulgularla desteklenerek Erdoğan'ın Fırat Kalkanı Operasyonuna yönelik yaklaşımı ortaya konulmuştur.

Çalışmanın bağımlı değişkeni olan Fırat Kalkanı Operasyonu iki bağımsız değişken etrafında analiz edilmiştir. Birinci değişken, Suriye'de yer alan aktörlerin bölgenin güç dengesinde meydana getirdiği değişimler ile Suriye'nin bölünmesinin getireceği tehlikedir. Bu durum, daha önce bahsedilen nedenlerden ötürü PYD/YPG'nin gücünde ölçülebilir ve gözlemlenebilir değişimler etrafında ele alınmaktadır. PYD/YPG'nin materyal güç artışında birinci derecede önemli olan ABD'nin yaptığı yardımlar, devlet yetkililerinin basın toplantılarında ilgili sorulara verdikleri yanıtlar ve yayımlanan resmi raporlarla çalışmada yer almaktadır. Diğer bağımsız değişken Batı ile yaşanan güven bunalımı, Türkiye'nin Suriye krizinin çözümü ve kendisine yönelen tehditlerin önlenmesi adına ittifak halinde bulunduğu ülkelerde ile yaşadığı stratejik çelişkiler etrafında ele alınmıştır. Schweller tarafından dış politika analizinde ele alınan ara değişkenlerden *seçkinlerin tehdit algulamaları*, siyasetçilerin söylemleri ve siyasi partilerin programları çerçevesinde ortaya konulmaktadır. Neo-klasik realist perspektifin gerektirdiği *sosyal bütünlük ve toplumun tehdit algulamaları*, Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi (EDAM) tarafından "Türkiye'ye Yönelik En Büyük Tehdit Nedir?" anketi sonuçları ile MAK Danışmanlık şirketinin "65. T.C. Hükümeti İlk Yüz Gün Değerlendirmesi" anketlerinden alınan sonuçlar ekseninde ele alınmıştır.

2. Bölgede Bozulan Güçler Dengesi ve Suriye'nin Bölünmesi Tehlikesi

Arap Baharının son domino taşı Suriye'de devrilmiştir. 2011 Mart ayında başlayan halk gösterileri kısa sürede çatışmalara ve ardından iç savaşa dönüşmüştür. Uluslararası örgütler uzunca bir süre krize çözüm üretememiştir. Bu durum ülkedeki savaşın büyümesine neden olurken bölgede çok farklı silahlı unsurun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu unsurların büyük ölçüde kendi aralarında ve rejimle savaş halindedir. Suriye'de savaşan unsurların tek bir çatı altında toplanmamış

olması, farklı etnik ve ideolojik temellere dayanmaları bölgesel güç rekabetine neden olmaktadır. Oluşan bu konjonktür küresel oyuncuların bölgesel politikaları doğrultusunda burada yer almalarını sağlamıştır. Bölge kaynaklı radikal hareketlerle mücadeleye yönelik ABD stratejisi, Rusya'nın Esed rejimini destekleyen hava operasyonlarını başlatmasıyla değişmiştir. İlimli Suriye muhalefetine verilen destek büyük oranda ülkenin Kuzeyinde DAES unsurlarıyla çatışma halinde olan PYD/YPG unsurlarına kaydırılmıştır.⁴⁶ Rejimden ve DAES'ten boşalan alanları hızla dolduran PYD, Kasım 2013'te Kuzey Suriye'de dört kantondan oluşan Rojava özerk bölgesini ilan etmiştir.⁴⁷

Krizin başlarında Türkiye stratejik kaygılarını farklı aktörlerle ilişkilerini sürdürerek dengeleme gidermeye çalışmıştır. NATO ve ABD'nin peşine takılma stratejisi güden Türkiye, Rusya ve Çin ile krizlere rağmen temaslarını güçlü tutmaya çalışmıştır.⁴⁸ Ancak, ABD'nin silah ve hava harekâtı desteğinin yanı sıra askerlerinin YPG ile beraber savaşması Türkiye'nin müttefiklik ilişkileri hususunda bunalım yaşamasına neden olmuştur.⁴⁹ Bu durum Türkiye'yi bölgenin dengesizliklerine karşı kendi dengeleme⁵⁰ stratejisi olarak Fırat Kalkanı Operasyonunu ortaya koymasına neden olmuştur.

DAES'in 2014 yılında Kobani'ye düzenlediği saldırı bölgedeki güç dengelerinin yerinden oynaması bakımından bir kırılma noktasıdır. ABD önderliğindeki koalisyon güçleri Kobani'nin geri alınması için Kürt unsurlara hava desteği sağlamıştır.⁵¹ ABD tarafından tonlarca mühimmat havadan PYD/YPG mevzilerine bırakılmış, hava

⁴⁶ Cale Salih, "Turkey, The Kurds and The Fight Against Islamic State", European Council on Foreign Relations, September 2015, (Çevrimiçi), <http://www.ecfr.eu/page/-/Turkey-theKurds-IslamicState.pdf>, 15.12.2016

⁴⁷ Ali Semin, "Suriye Krizindeki İç Dinamikler: PYD Denklemi", Bilgesam Analiz/Orta Doğu, 23 Temmuz 2015, (Çevrimiçi), <http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-51-20150818451234.pdf>, 12.12.2016

⁴⁸ Wayne McLean, "Understanding Turkish Foreign Policy Practice", 449-464.

⁴⁹ Liz Sly, "Pentagon does about-face on U.S. troops wearing Kurdish militia patches in Syria", 27 Mayıs 2016, (Çevrimiçi), https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/the-us-military-does-an-about-face-on-us-troops-wearing-kurdish-patches/2016/05/27/d11e934c-2438-11e6-b944-52f7b1793dae_story.html?utm_term=.176b81471274, 14.12.2016, 12.12.2016

⁵⁰ Bu çalışmada dengeleme Schweller (2004) tarafından tanımlandığı şekliyle, yurtdışı bir güç veya koalisyon tarafından devletin toprak işgalini ve askeri tahakkümünü önlemek veya caydırmak için ittifakların, askeri gücünü devreye sokması anlamında kullanılmaktadır.

⁵¹ Rod Thornton, "Problems with the Kurds as proxies against Islamic State: insights from the siege of Kobane," **Small Wars & Insurgencies**, C: XXVI, No: 6, 2015, 865-885.

destekleriyle PYD/YPG'nin alan kontrolü sağlamasının önu açılmıştır.⁵² Koalisyon desteği alan PYD/YPG Kobani ve Tel Abyad'da DAES'e karşı önemli askeri başarılar elde etmiştir. Haliyle DAES'ten kazanılan her pozisyon PYD kantonlarının birleşmesi için ciddi toprak kazanımlarını beraberinde getirmiştir.⁵³ Türkiye'nin güney sınırının tamamen PYD/YPG'nin kontrolüne geçmesine karşı Türkiye *Fırat'ın batısı* söylemini geliştirmiştir.⁵⁴ Ancak, PYD/YPG'nin içinde olduğu silahlı unsurlar ABD desteğiyle Fırat'ın batısına geçmiş ve Münbiç şehrini DAES'in elinden almıştır. Türkiye'nin kaygılarının giderilmesi adına ABD ile görüşmelerin sonuçsuz kalması Türkiye'nin Suriye'nin bölünmesine yönelik kaygılarını arttırmıştır.⁵⁵

2.1. Hükümet İstikrarı, Seçkinlerin Tehdit Algılamaları ve Sosyal Bütünlük

Schweller, hükümet ya da rejimlerin istikrarlı oluşlarının dış tehditleri dengeleme konusunda önemli bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Yönetici seçkinlerin ordudan, muhalefet partilerinden ya da toplumdaki güçlü sosyal gruplardan kaynaklanan zorluklarla yüzleşmelerindeki başarıları bir hükümeti kırılğan ya da istikrarlı yapmaktadır. Bu açıdan bir hükümetin istikrarı dört sorunun cevabı etrafında ölçülmektedir. Bunlardan ilki, toplum nezdinde hükümetin meşruiyeti; ikincisi hükümetin halkın beklentilerini karşılama başarısı; geniş kitlelerce desteklenmesi ve siyasi kararlarında diğer unsurların etkisini minimize edebilmesidir.⁵⁶ Bir hükümetin etkililiği ve siyasi otoritesi dış güvenlik ve iç istikrar bağlamında oluşmaktadır. Kitlelerin desteği almakta güçlük yaşayan hükümetler

⁵² Clarissa Ward-Tim Lister, (2016). "Inside Syria"

<http://edition.cnn.com/2016/02/02/middleeast/syria-isis-us-airstrip>, 12.12.2016

⁵³ Cale Salih, "Turkey, The Kurds and The Fight Against Islamic State", European Council on Foreign Relations, September 2015, (Çevrimiçi), <http://www.ecfr.eu/page/-/Turkey-theKurds-IslamicState.pdf>, 15.12.2016

⁵⁴ Milliyet; (2015), "Fırat'ın batısı kırmızı çizgi.", <http://www.milliyet.com.tr/firat-in-batisi-kirmizi-cizgi/siyaset/detay/2081424/default.htm>, 24.01.2017

⁵⁵ Dışişleri Bakanlığı; (2016), "Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun İngiltere Dışişleri Bakanı Sayın Boris Johnson ile Gerçekleştirdiği Ortak Basın Toplantısı", http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu_nun-ingiltere-disisleri-bakani-sayin-boris-johnson-ile-gerceklestirdigi-ortak-basin-topl.tr.mfa, 15.12.2016

⁵⁶ Randall Schweller, "Unanswered Threats: A Neoclassical Realist Theory of Underbalancing," *International Security*, C: XXIX, No: 2, 2004, 159-201.

tehditleri önlemede efektif kararlar alamazlar.⁵⁷ Tüm bu bahsedilenler göz önüne alındığında 15 Temmuz 2016'da bir askeri darbe girişimine sahne olan Türkiye'de halkın nezdinde son derece meşru ve geniş kitlelerce desteklenen bir hükümet ve Cumhurbaşkanı olduğu görülmektedir.⁵⁸ Schweller'in değişkenlerinden birisi olan hükümetin istikrarı/kırılganlığına yönelik koyduğu ölçütler Türkiye'nin istikrarlı bir devlet olduğunu göstermektedir.

Seçkinlerin dış tehditler konusunda ortaya koydukları fikir ayrılıkları ya da fikir birlikleri devletlerin tehditlerle başa çıkmasında son derece önemlidir. Bu bakımdan seçkinler dengelemenin kime karşı yapılacağı ve sosyal bütünlük ve hükümet istikrarı gibi unsurların göz önünde bulundurulur.⁵⁹ Seçkinlerin fikir birliğinde olup olmadıkları dört temel sorunun cevaplarında aranmaktadır. İlk olarak seçkinlerin dış bir tehdidin varlığı konusunda, sonrasında ise tehdidin yapısı ve boyutu üzerinde, tehditle başa çıkma ve devletin stratejik çıkarları adına tercih edilecek politikada, son olarak da tercih edilecek dış politika hamlesinin iç siyasi bedelleri hususunda fikir birliği olup olmadığı değerlendirilmektedir. Seçkinler arasında tehdit algılamasında büyük farklılıklar olması; ya da tehdidin varlığı konusunda fikir birliği olmasına rağmen yapılacak dış politika hamlesi hususunda ayrılıklar olması; son olarak seçkinlerin dengeleme yerine *peşine takılma (bandwagoning)*, *taviz verme (appeasement)*, *sorunu havale etme (buckpassing)* gibi politika seçeneklerinde konsensüs sağlanması durumunda devletler tehdidi dengeleyemezler.⁶⁰

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) temsil edilen dört siyasi parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan, Suriye'den kaynaklanan tehditlerin varlığı konusunda hemfikirdirler. Ancak, bu durum oldukça parçalı bir yapı içermekte, farklı kesimlerce tehdit algılamalarının olduğu görülmektedir. AKP'nin ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tehdit algılamaları aynı düzlemde değildir. Aslında, Cumhurbaşkanı Erdoğan Türkiye'nin

⁵⁷ James D. Morrow, "Arms versus allies: trade-offs in the search for security," **International Organization**, C: XLVII, No: 2, 1993, s.207.

⁵⁸ Yüksek Seçim Kurulu; (2015), "Genel Seçimleri Resmi Sonuçları" <http://www.ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/SecmenIslemleri/Secimler/2015MV/D.pdf>, 02.01.2017

⁵⁹ Randall Schweller, a.g.e. s.165.

⁶⁰ A.g.e.

karar alma mekanizmalarının merkezinde yer almaktadır.⁶¹ Bu bakımdan Erdoğan'ın algılamaları Türk dış politikasında son derece yönlendirici ve mühimdir. Erdoğan'ın liderlik davranışları üzerine yapılan *Operasyonel Kod Analizi* ve *Liderlik Özellikleri Analizi* çalışmaları Erdoğan'ın dış politika tercihlerinde katı bir düşünce yapısının olduğunu, uluslararası siyaseti siyah ve beyaz olarak gördüğünü vurgulamaktadır. Erdoğan'ın Ortadoğu'ya yönelik politik tercihleri dengeli bir dış politika tercihinden çok daha fazlasını yapmaktadır. Bu, Arap dünyasındaki sorunlara çözümler üreten Türkiye'nin bölgesel liderlik iddiasını güçlendireceğine olan inancını barındırmaktadır.⁶² Erdoğan, felsefesi doktrinlere dayanan bir siyasetçiden ziyade pragmatik bir lider olarak görülmektedir.⁶³ Bu bakımdan Türk dış politikasının oluşmasındaki temel aktör olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tehdit algılamaları, Fırat Kalkanı Operasyonunun da temel misyonunu oluşturmaktadır.

İktidarda olan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) Suriye kaynaklı tehdit algılamalarının temelinde sınırları aşan güvenlik sorunları yer almaktadır. Bu bakımdan DAES ve PYD/YPG'nin silahlı bir unsur olarak Suriye'de varlığı esas tehdit unsuru olarak görülmektedir. AKP'nin ve Erdoğan'ın söylemlerinde her iki örgüt terör kelimesi ile beraber ifade edilmekte ve birbirinin alternatifi olamayacakları, her ikisinin de eşit kötü olduğu fikri öne çıkarılmaktadır. Erdoğan'ın PYD'nin DAES'ten daha kötü olduğuna ilişkin söylemleri ise Türkiye'nin dış tehdit algılamasının temelinde DAES'ten daha ziyade PYD/YPG'nin yattığı gerçeğini açığa çıkarmaktadır.⁶⁴ AKP'nin Ortadoğu'da ırk ve din farkı olmaksızın dökülen kanın sona ermesi yönündeki politik hedefi, bölgede akan kanın en baş sorumlularından Suriye rejimi AKP'nin tehdit algılamalarına yer almaktadır.⁶⁵ 2012

⁶¹ Aylin Ş. Görener, Meltem Ş. Ucal, "The Personality and Leadership Style of Recep Tayyip Erdoğan: Implications for Turkish Foreign Policy," **Turkish Studies**, C:XII, No:3, 2011, 357-381.

⁶² A.g.e.

⁶³ Giray Saynur Derman, Hande Oba, "Making a Determination from the Operational Code of a New and Influential Actor: President of Turkey Recep Tayyip Erdogan," **Bilig**, No:79, 2016, 44-67.

⁶⁴ TC Cumhurbaşkanlığı; (2016), "Suriyeli Kardeşlerimize Vatandaşlık Vereceğiz" <http://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45574/suriyeli-kardeslerimize-vatandaslik-imkni-verecegiz.html>, 14.12.2016

yılında Türk jetinin vurulması sonrası angajman kuralları değiştirilmiş ve Şam yönetimi Türkiye için bir tehdit haline gelmiştir.⁶⁶ Bu olaydan yıllar sonra gerçekleşen Fırat Kalkanı Operasyonunun gerekçelerinden birisinin de Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından Esed'in hükümranlığını sona erdirmek olduğunu belirtilmiştir.⁶⁷

Ana muhalefet partisi konumundaki Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) terörü Türkiye'nin ve demokrasinin en önemli sorunlarından biri olarak tanımlamaktadır. Bu bakımdan PKK Türkiye vatandaşlarının can ve mal kaybına uğratması bir siyasal sorun olarak tehdit algılamalarında yer almaktadır. CHP, PKK'yı Kuzey Irak merkezli bir örgüt olarak görmekte ve bu yönde dış politika hedefleri geliştirmektedir.⁶⁸ Ancak, PYD/YPG'nin PKK gibi Türkiye'nin varlığına tehdit oluşturduğu konusunda bir resmi görüş bulunmamaktadır. Milletvekili Sezgin Tanrıkulu⁶⁹ PYD'nin, parti lideri Kemal Kılıçdaroğlu ise YPG'nin terör örgütü olmadığı açıkça beyan etmişlerdir.⁷⁰ Bu bakımdan CHP'nin Suriye'nin Kuzeyindeki gelişmeleri AKP ve Erdoğan'dan farklı bir şekilde yorumladığı görülmektedir. DAEŞ, CHP açısından Türkiye için önemli bir tehdit olarak algılanmaktadır. DAEŞ'le mücadele konusunda özellikle ülke içinde DAEŞ'in faaliyetlerinin sona erdirilmesi ve Türkiye'den Suriye'ye geçerek DAEŞ saflarına katılımların önlenmesi önerileriyle öne çıkmaktadır.⁷¹ CHP, dış politikaya ilişkin Suriye'ye askeri bir müdahale yapılarak DAEŞ'le mücadele edilmesine yönelik bir söylem geliştirmemiş olsa da Fırat Kalkanı Operasyonuna sadece DAEŞ'le mücadele kapsamında sınırlı kalması durumunda desteklediğini belirtmiştir.⁷²

⁶⁶ BBC; (2012), "Suriye ile ilgili tehdit algımız değişti."

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/06/120626_erdogan_syria.shtml, 14.12.2016

⁶⁷ TC Cumhurbaşkanlığı; (2016), "Kudüs Sempozyumu Konuşması",

<http://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/61174/parlamentolararasi-kudus-platformu-kudus-ve-surecin-problemleri-sempozyumunda-yaptiklari-konusma.html>, 14.12.2016

⁶⁸ CHP; (2016), "Parti Programı", <https://www.chp.org.tr/Public/0/Folder//21643.docx>, 13.12.2016

⁶⁹ Sabah; (2016). "CHP'li Tanrıkulu: PYD bir terör örgütü değil"

<http://www.sabah.com.tr/webtv/dunya/chpli-tanrikulu-pyd-bir-teror-orgutu-degil>, 14.12.2016

⁷⁰ T24; (2014), "Kılıçdaroğlu: YPG terör örgütü değil, vatanını kurtarmak için oluşum."

<https://t24.com.tr/haber/kilicdaroglu-ypg-teror-orgutu-degil-vatanini-kurtarmak-icin-orgutlenmis-bir-olusum,274588>, 14.12.2016

⁷¹ CHP; (2016), "Parti Programı", <https://www.chp.org.tr/Public/0/Folder//21643.docx>, 13.12.2016

⁷² Milliyet; (2016), "CHP'den şartlı destek." <http://www.milliyet.com.tr/chp-den-sartli-destek-siyaset-2300652/>, 14.12.2016

CHP'nin Suriye rejimini tehdit olarak gördüğü söylenemez. 2012 yılında Türk jetinin düşürülmesi sonrasında Kılıçdaroğlu'nun Esed rejimini sert dille eleştirmiştir. Fakat 2013 yılında CHP'li bir heyetin Şam'da Esed ile görüşme yapmış olması CHP'nin rejimi Suriye'nin meşru temsilcisi olarak gördüğünü göstermektedir. Kılıçdaroğlu, Fırat Kalkanı Operasyonunun amacının Esed rejimini yıkmak olamayacağını⁷³ TBMM'den bu yönde yetki alınmadığını söyleyerek kısmen korumacı bir söylem geliştirmektedir.⁷⁴

Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) Suriye'den Türkiye'ye yönelik tehdit algılaması AKP ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın algılamaları ile doğru orantılıdır. Bölgedeki silahlı unsurların tamamını birer tehdit olarak tanımlayan MHP, PYD/YPG'ye silah ve lojistik destek veren ABD'yi de art niyetli olmakla suçlamaktadır.⁷⁵ Ayrıca Esed rejimini de bölge istikrarı ve Türkiye için bir tehdit olduğu vurgulanmaktadır. Bu bakımdan MHP'nin Fırat Kalkanı Operasyonunu 'çok olumlu' bir gelişme olarak görmesi şaşırtıcı değildir.⁷⁶ Türk dış politikasının bu dengeleme hamlesinde Cumhurbaşkanı, AKP ve MHP'li seçkinlerin dış tehdidin varlığı, tanımı ve tercih edilecek dış politika hamlelerinde fikir birliğinde oldukları görülmektedir.

Tablo 1: Türkiye'deki Suriye Kaynaklı Tehdit Algılamaları

Siyasi Partiler	Suriye Rejimi	DAEŞ	PYD/YPG
Adalet ve Kalkınma Partisi	+	+	+
Cumhuriyet Halk Partisi	-	+	-

⁷³ Cumhuriyet; (2016), "Kılıçdaroğlu: Esad El Bab'da değil Şam'da."

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/638481/Kilicdaroglu__Esad_El_Bab_da_degil__Sam_da.html, 14.12.2016

⁷⁴ Habertürk; (2012), "Kılıçdaroğlu Esad'a yüklendi."

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/754052-kilicdaroglu-esada-yuklendi>, 14.12.2016

⁷⁵ Haberler.com; (2016), "Bahçeli: ' Washington Yönetiminin Pyd-Ypg'yi Silahlandırması Tamamiyle Art Niyetlidir.'"(Çevimiçi), <http://www.haberler.com/bahceli-washington-yonetiminin-aciktan-pyd-ypg-yi-8828455-haberi/>, 14.12.2016

⁷⁶ NTV; (2016) "Bahçeli'den Fırat Kalkanı Açıklaması", http://www.ntv.com.tr/turkiye/bahceliden-firat-kalkani-aciklamasi,Bx9J_KzWx0a8bAduZ5lcmw, 14.12.2016

Halkların Demokratik Partisi	-	+	-
Milliyetçi Hareket Partisi	+	+	+
Cumhurbaşkanı	+	+	+

Türkiye'nin yönetici seçkinlerince tehdit olarak algılanan PYD/YPG'nin Kuzey Suriye'deki egemenlik iddiası Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) parti programında açıkça desteklenmektedir. Programda Rojava girişiminin bir model kabul edildiği ve savunması için dayanışmacı bir rol sahibi olduğu belirtilmektedir. PYD/YPG tarafından ilan edilen otonominin tanındığı, buna karşılık ABD ve NATO'nun desteğiyle Türkiye'nin yapacağı müdahaleler tehdit kapsamında ele alınmıştır.⁷⁷ Fırat Kalkanı Operasyonu ve Suriye kaynaklı tehditler noktasında HDP'nin Türkiye'nin ulusal çıkarları ile birebir zıtlık gösteren bir yapı içerisinde olduğu görülmektedir. Bu açıdan çalışmada, HDP'nin Türk dış politikasının belirlenmesinde diğer seçkinlerce ortaya konan tehdidin dengelenmesi hususundaki fikirlerle birliktelik ya da aykırılık içeriyor olması Türk dış politikasında sıfır katsayılı bir etkiye sahip olduğu varsayılmaktadır.

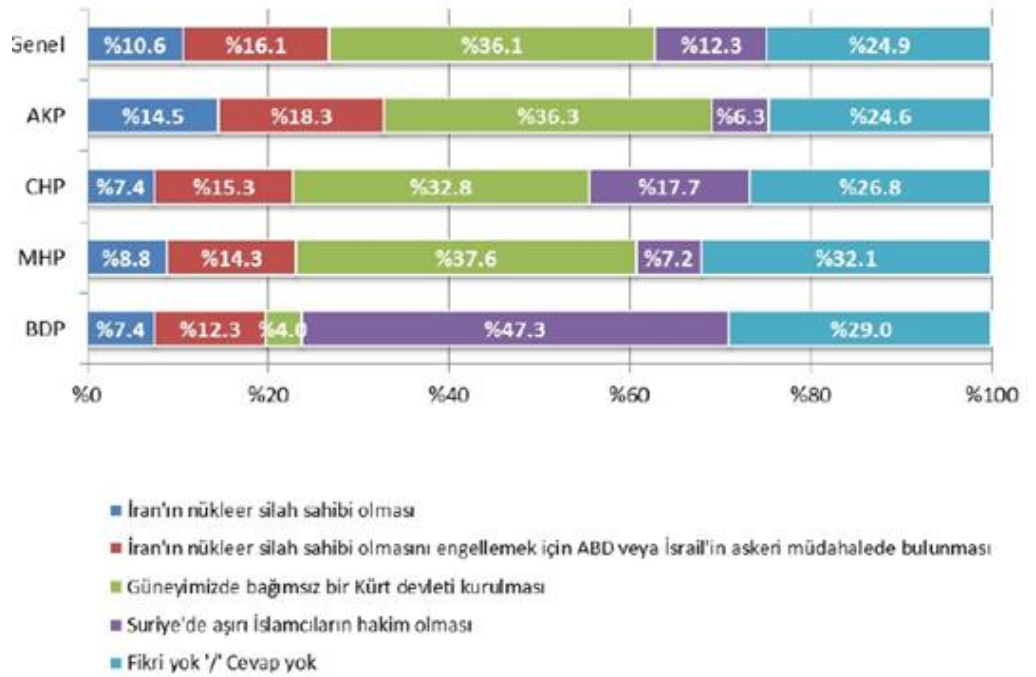
TBMM'de temsil edilen AKP, CHP ve MHP'nin hedefleri noktasında farklılık gösterse de Fırat Kalkanı Operasyonunun bir dengeleme unsuru olarak ortaya çıkması hususunda seçkinler düzeyinde bir fikir birliği oluşturduğu görülmektedir. Özellikle AKP ve MHP'nin Cumhurbaşkanı ile birlikte, dış tehdidin tüm niteliklerini aynı düzeyde algılama konusunda fikir birliğinde olmaları Türkiye'nin dış tehdidi dengeleme hamlesi olarak Fırat Kalkanı Operasyonu koymasına imkân tanımıştır.

Sosyal bütünlük ya da tersi bölünmüşlük durumu tek bir siyasi görüşe sahip olma ya da ideolojik fikir ayrılıklarının olmaması değildir. Bütün toplumlarda fikirsel ve ideolojik ayrımların varlığı, farklı siyasi hedefleri olan gruplarca etnik ya da eşitlikçi mücadelelerin olması son derece normaldir. Sosyal bütünlük temel manada tüm toplumun aynı oyunun parçaları olmasıdır. Yani, hepsinin sorunlarının çözümünde toplumun kurumlarını ve meşru mekanizmalarını tanımaları sosyal bütünlüğün bir

⁷⁷ HDP; (2016), "Parti Programı", <http://www.hdp.org.tr/parti/parti-programi/8>, 14.12.2016

göstergesidir. Ancak, sosyal bütünlüğün psikolojik bir de boyutu bulunmaktadır.⁷⁸ Buna göre toplumun dış tehdit algılamalarında bir ortaklık ve toplumda birliktelik duygusunda artış görülür. Toplumun bir kesiminin bütün bir yapıdan dışlandığını durumlarda sosyal bölünmeler kaçınılmazdır. EDAM tarafından yapılmış olan anketler Türk toplum yapısının tehdit algılamalarını ortaya koymaktadır.

Tablo 2: Türkiye'ye Yönelik En Büyük Tehdit

Kaynak: EDAM, Türkiye'de Dış Politika ve Kamuoyu Anketleri, 2013/3. (2013)
Erişim: (<http://www.edam.org.tr/tr/File?id=85>)

Anket sonucunda Türk kamuoyunun bölgesel tehdit algılamalarının siyasi seçkinlerce ortaya konulan fikirlerle aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Bu bakımdan Türkiye'nin bir dengeleme hamlesi olarak ortaya koyduğu Fırat Kalkanı Operasyonu, iç siyasi süreçlerin ve toplum yapısının aynı düzlemde tehdit algısı sahibi olmasının bir sonucudur. Bir diğer ankette⁷⁹ Fırat Kalkanı Operasyonuna

⁷⁸ Randall Schweller, "International Relations and Scientific Progress: Structural Realism Reconsidered," **a.g.e.**

⁷⁹ MAK Danışmanlık tarafından 27 Ağustos – 2 Eylül 2016 tarihlerinde yapılan "Binali Yıldırım Başbakanlığı'ndaki 65. T.C. Hükümetinin İlk Yüz Gün Performans Araştırması.

toplumun verdiği desteğin yüzde 78 oranında yüksek çıkması Türkiye'nin dış tehdidi dengeleme konusunda hem sosyal ve siyasal bağlamda bir bütünlük içerisinde olduğunu göstermektedir.

3. Stratejik Çelişkiler: Batı ile Güven Bunalımı

PYD/YPG'nin Rojava ve DAEŞ'in İslam Devleti adıyla egemenlik iddiasında bulunması Suriye'nin bölünmesine sebep olacak gelişmelerdir. Türkiye'nin sınırını paylaştığı toprakların terör örgütü olarak tanınan unsurlarca devletleştirilme ihtimali Türkiye'nin Fırat Kalkanı Operasyonu için temel gerekçelerden birini oluşturmaktadır. Esed rejiminin ülkesinin Orta ve Kuzey bölgelerinde ortaya çıkan bu unsurların siyasi taleplerine karşı bir hamlede bulunmamaktadır. PYD/YPG'nin Suriye'de DAEŞ'le mücadeleyi kendi nüfuzunu arttırarak büyük bir Kürt bölgesi oluşturmaya yönelmesi bölgedeki güç dengelerini temelden sarsacak bir olgudur. ABD ile temel stratejik çelişkilerden birine sebep olan PYD/YPG'nin bu girişimleri Türkiye için endişe vericidir.⁸⁰ Türkiye'nin yıllardır savaştığı PKK'nın Kuzey Suriye uzantısı PYD/YPG, ABD tarafından silahlandırılmaktadır.⁸¹ Bu silahların Türkiye'deki terör eylemlerinde kullanılmasına yönelik endişeler ABD - Türkiye ilişkileri özelinde Batı ile güven bunalımlarına neden olmaktadır.⁸²

Türkiye ile ABD'nin Suriye'deki krizi çözmeye yönelik stratejik yaklaşımları temel farklılıklar içermektedir.⁸³ Suriye'deki krizin unsurları Esed rejimi, DAEŞ'in varlığı ve PYD/YPG'nin Kuzey Suriye'de yapmak istedikleri çerçevede ele alınmıştır.⁸⁴ Türkiye'nin Suriye iç savaşının olumsuz etkilerine doğrudan maruz olması,

(<http://www.makdanismanlik.org/27-agustos-2-eylul-2016-binali-yildirim-basbakanligindaki-65-t-c-hukümetinin-ilk-yuz-gun-performans-arastirmasi>)

⁸⁰ NTV; (2016), "Puşkov: Erdoğan haklı, ABD terör örgütlerine destek veriyor", <http://www.ntv.com.tr/dunya/puskov-erdogan-hakli-abd-teror-orgutlerine-destek-veriyor,tFsLoqgOzUWutyKmrVkdzw>, 07.01.2017

⁸¹ Can Acun, Bünyamin Keskin, a.g.e.

⁸² The National Interest; (2016), "How America Can Work with Turkey without Losing Syria's Kurds," <http://nationalinterest.org/feature/how-america-can-work-turkey-without-losing-syrias-kurds-17488>, 10.12.2016

⁸³ Henry J. Barkey, "Syria's Dark Shadow Over US-Turkey Relations", **Turkish Policy Quarterly**, C:XIV, No:4, s.25-36, (Çevrimiçi), http://turkishpolicy.com/files/articlepdf/syrias-dark-shadow-over-us-turkey-relations_en_9867.pdf 12.11.2016

⁸⁴ Aqueel Mahfudh, "Syria and Turkey: a turning point or a historical bet?", Doha: Arab Center for Research and Policy Studies, February 2012, (Çevrimiçi), <http://english.dohainstitute.org/file/get/2509648d-576b-45d6-8b7a-e14321b4a8b5.pdf>, 10.12.2016

topraklarına ateşli unsurların isabet etmesi, mültecilerin büyük kitleler halinde Türk sınırından içeriye girmeleri, teröristlerin sınırı geçiş noktası olarak kullanması ve Türkiye’de terör eylemleri gerçekleştirmeleri; PKK’nın uzantısının Türkiye sınırında devlet benzeri bir yapı ilan etmesi gibi unsurlar Türkiye için Suriye’yi son derece öncelikli bir konu haline getirmiştir.⁸⁵ ABD ise Suriye’deki krizi ilk başlarda genel anlamda Arap Baharı etrafında okumuştur.⁸⁶ Demokrasinin küresel savunucusu konumunda olan ABD, Suriye’de de demokratikleşme adına Esed’in karşısında ilkesel bir tutum sergilemiştir.⁸⁷ Ancak, Esed’in ülkesinde katliamlar yapan bir tirana dönüşmesinden sonra ABD insani müdahale doktrinini hayata geçirmemiştir. Kimyasal silah kullanılmasının ABD’nin kırmızı çizgisi olduğunu belirten Başkan Obama, bu konuda tutarlı politika izlenilmemesi sonucu Suriye’de rejim kimyasal silah kullanımını sürdürmüştür.⁸⁸

Türkiye ve ABD, Suriye’de ortaya çıkan krizin en başından itibaren rejime karşı bir tavır takınmış ve demokratik bir Suriye devleti talep ettiklerini açıkça beyan etmişlerdir. Ancak ilk başlarda yıkılacağına kesin gözüyle bakılan Esad rejimi sonra erdikten sonra nasıl bir geçiş süreci izlenilmesi gerektiği konusunda uzlaşma ortaya çıkmamıştır. Türkiye’nin ABD’den beklentisi diplomatik ve askeri manada daha fazla etkinlik şeklindeyken Saddam sonrası Irak’a geçişte büyük sorunlar yaşayan ABD, Esad sonrası Suriye’deki geçiş sürecine temkinli yaklaşmıştır (İşeri, 2013). Nitekim 24 Aralık 2016’da Başkanlığı devretmesine günler kala Obama Suriye’ye Esed’i devirmek için askeri bir müdahale yapmış olsalardı hata yapmış olacaklarını belirtmiştir.⁸⁹ Esad rejiminin sona erdirilmesi Türkiye’nin bölgesel stratejisinin

⁸⁵ Ömer Taşpınar, “Turkey’s Strategic Vision and Syria,” *The Washington Quarterly*, C:XXXV, No:3, 2012, s.127-149.

⁸⁶ Carla E. Humud, Christopher M. Blanchard, Mary Beth Nikitin, “Armed Conflict in Syria: Overview and U.S. Response,” 6 January 2016, Congressional Research Service, (Çevrimiçi) <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL33487.pdf>, 01.12.2016

⁸⁷ Whitehouse.gov; (2013) “Remarks by the President in Address to the Nation on Syria” <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/09/10/remarks-president-address-nation-syria>, 07.01.2017

⁸⁸ Josie Ensor; (2017), “UN proves Assad regime dropped chemical bombs on civilians.” <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/25/un-proves-assad-regime-dropped-chemical-bombs-on-civilians/>, 07.01.2017

⁸⁹ BBC; 2016, “President Obama: Ground troops in Syria would be a mistake” <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-36122381>, 35.12.2016

öncelikleri içinde yer almaktadır. Ancak, 15 Temmuz darbe süreci ve sonrasında oluşmuş olan konjonktürde Esed rejimi tehdit sıralamasında terör örgütlerinin arkasında kalmıştır.⁹⁰ Esed konusunda ortak görüş birliği içerisinde olan ABD ve Türkiye'nin temel çatışma noktası Suriye'de yer alan terör örgütleriyle mücadele çerçevesinde ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası koalisyonun önemli aktörlerinden olan Türkiye ve ABD'nin DAEŞ'le mücadelede karşılıklı beklentiler noktasında görüş ayrılıkları olsa da asıl sorun ABD'nin DAEŞ'le mücadele işbirliği yaptığı diğer aktörler etrafında yaşanmaktadır.⁹¹ Aslında, Türkiye Amerikan Hava Kuvvetlerine Adana'da bulunan İncirlik üssünü kullanmasına izin vermesi önemli bir adım olarak görülmektedir.⁹² Ancak, ABD DAEŞ'in gücünü azaltmak ve yok etmek için Irak'ta Irak hükümeti, Suriye'de ise muhalif güçlerin desteklenmesi yönünde bir yöntem izlemektedir.⁹³ Bu noktada bir dönem Türkiye ile ortak bir programla ılımlı muhaliflerin silahlandırılması ve eğitilmesi hususunda işbirliği yapılmıştır. Bu unsurların DAEŞ ve rejimle mücadelede güçsüz kalmaları sonrası ABD bölgede kendisine kara gücü sağlayacak en güvenilir partner olarak PYD/YPG unsurlarını seçmiştir.⁹⁴

ABD makamları tarafından yüksek sesle dillendirilmese de bölgesel gelişmelerin ve DAEŞ'in yükselişinin Kürtleri belirgin aktörler haline getirdiği açıktır. Geçen yıl Kuzey Suriye'de özerklik ilan eden PYD/YPG unsurları, Esad rejiminde temel insan haklarını kaybettikleri için Rojava'nın varlığını bir varoluşçu mücadele olarak görmektedirler. Bu da onların ABD tarafından DAEŞ'e karşı savaşan en güçlü ve motive grup olarak görülmesine neden olmaktadır.⁹⁵ Dolayısıyla, DAEŞ'in bölgede

⁹⁰ Sputnik; (2017), "Türkiye'nin öncelikleri arasında Esad'ın geleceği yok." <https://tr.sputniknews.com/rusya/201701021026595354-bm-naumkin-turkiye-suriye-esad/>, 03.01.2017

⁹¹ WSJ; (2014), "Our Non-Ally in Ankara", <http://www.wsj.com/articles/our-non-ally-in-ankara-1410561462>, 07.01.2017

⁹² Milliyet; (2015), "DAEŞ konusunda ABD ile anlaştık." <http://www.milliyet.com.tr/-daes-konusunda-abd-ile-uzlastik-/siyaset/detay/2091362/default.htm>, 11.12.2016

⁹³ The Global Coalition Against Daesh; (2017), <http://theglobalcoalition.org/>, 07.01.2017

⁹⁴ Barak Barfi, a.g.e.

⁹⁵ Aslı Aydıntaşbaş, "A Kurdish Autumn Becomes Turkey's Long Winter" April 19, 2016, Center for American Progress. (Çevrimiçi) <https://www.americanprogress.org/issues/security/reports/2016/04/19/135785/a-kurdish-autumn-becomes-turkeys-long-winter>, 12.11.2016

yükselmesinin sonuçlarından biri, Kürtlerin ABD'nin Suriye ve Irak'a yönelik politikası için en uygun müttefiklerden biri haline gelmesidir. ABD'nin doğrudan Kürtlere silah sağlamaya başlaması, dahası, Kürtlerin ABD medyasında da yükselen aktörler olarak görülmeye başlanması Türkiye'nin ABD'ye karşı güven bunalımları yaşamasına neden olmuştur.

ABD'nin Orta Doğu'daki sorunların çözümünde kendisine NATO ittifakı içinde bulunan Türkiye'yi değil de Türkiye'de bölücü faaliyetler gösteren bir terör örgütünün Suriye içindeki uzantısını müttefik olarak seçmesi, onları Türkiye'ye karşı da görece güçlerinde ciddi katkılar sunacak şekilde silahlandırmış olması temel problem alanını oluşturmaktadır. Bu konuda Türk yetkililer ABD'li meslektaşlarına gerekli hassasiyetlerini bildirmelerine rağmen ABD'nin bu konuda Türkiye'yi dikkate almıyor olması, Türkiye'nin terörle mücadelesinde yaşadığı kötü tecrübeleri geçmişten beri ABD'nin izlemekte olduğu politikalara dayandırmasına neden olmaktadır.⁹⁶ Bu bakımdan Türkiye, küresel koalisyonun bir parçası olması rağmen ABD'nin Suriye politikalarının Türk ulusal çıkarlarına ters düştüğü görüşü bu devlete karşı güvensizliği ortaya çıkarmaktadır. Bunun bir sonucu olarak Türkiye, sınır güvenliği ve terörle mücadele adına self-help⁹⁷ bir hamle yaparak Fırat Kalkanı Operasyonunu başlatmıştır.

Sonuç

Türkiye, Arap Baharının Suriye'de demokratik bir dönüşüme sahne olmasını beklerken karşısında büyük bir iç savaş, mülteciler sorunu, Suriye'nin bölünme tehlikesi ve bu sorunun çözümü için içerisinde bulunduğu uluslararası ittifaklar ile çelişkili stratejik bir ortam bulmuştur. 2011'de başlayan Suriye iç savaşı birçok bölgesel dengeyi yerinden etmiş ve Türkiye için çeşitli tehdit unsurlarını ortaya çıkarmıştır. Devletlerin dışarıda oluşan güç dengesizliklerini süzmesi siyasi seçkinlerin algılamaları yoluyla mümkün olmaktadır. Sistemin oluşturduğu baskıların iç siyasi ve sosyal süreçlerden geçerek dış politika kararlarına dönüştüğü

⁹⁶ F. Stephen Larrabee, a.g.e.

⁹⁷ Realist teoriye göre devletlerin kendi başlarının çaresine bakması durumu.

neo-klasik realistlerce vurgulanmaktadır. Bu açıdan, Randall Schweller'in devletlerin dış tehdidi dengelemede yetersiz kaldıkları (*underbalancing*) ya da bunu başardıklarını analiz eden metodolojisi, Türkiye'nin bir dış politika hamlesi olarak ortaya koyduğu Fırat Kalkanı Operasyonuna uygulanmıştır.

Rejim/hükümet istikrarı, seçkinlerin tehdit algılamaları ve sosyal bütünlük/bölünmüşlük değişkenleri etrafında Türk dış politikası analiz edilmiştir. Türkiye'nin iç politikada darbe girişimi gibi çok büyük bir hadise yaşamasına rağmen son derece istikrarlı bir hükümet yapısı, siyasi seçkinlerce farklı düzeylerde de olsa ortak tehdit algılamaları ve sosyal bütünlük içerisinde olduğu ortaya konulmuştur. Türkiye'nin bölgesindeki güç dengesizliklerinin kendisine yönelik tehdit oluşturduğu hem iç politikadaki seçkinler hem de kamuoyu tarafından ortak bir görüş etrafında ortaya çıkmıştır. Bu tehditlerin önlenmesi ve güç dengesizliğinin giderilmesi adına içinde bulunduğu uluslararası koalisyon ve ittifaklar Türkiye'nin hassasiyetlerini göz ardı etmesi Türkiye'nin Fırat Kalkanı Operasyonunu düzenlemesinin nedenlerini oluşturmaktadır.

Kaynakça

Abramowitz, Morton, Henry J. Barkey: "Turkey's Transformers: The AKP Sees Big," **Foreign Affairs**, C: LXXXVIII, No:6, 2009, 118-128.

Acun, Can, Bünyamin Keskin: "PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi: PYD-YPG", 2016, SETA Rapor, (Çevrimiçi)

http://setav.org/assets/uploads/2016/12/20160222181213_pkknin-kuzey-suriye-orgutlenmesi-pyd-ypg-pdf.pdf, 12.12.2016

AKP; (2016), "Parti Programı", <http://www.akparti.org.tr/site/akparti/parti-programi#bolum>, 14.12.2016

Al Araby; (2016), "Turkey asks NATO allies to enforce Syria no-fly zone" <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2016/11/21/turkey-asks-nato-allies-to-enforce-syria-no-fly-zone>, 12.12.2016

Anadolu Agency; (2013), "Turkey's efforts for the Geneva II" <http://aa.com.tr/en/turkey/turkey-continues-to-exert-efforts-for-the-geneva-2-conference/202787>, 24.10.2016

Aydıntaşbaş, Aslı: "A Kurdish Autumn Becomes Turkey's Long Winter" April 19, 2016, Center for American Progress. (Çevrimiçi)

<https://www.americanprogress.org/issues/security/reports/2016/04/19/135785/a-kurdish-autumn-becomes-turkeys-long-winter>, 12.11.2016

Barfi, Barak: "Ascent of the PYD and the SDF," April 2016, The Washington

Institute for Near East Policy Research Notes, No:32 (Çevrimiçi)
<https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote32-Barfi.pdf>, 11.12.2016

Barkey, Henry J.: "Turkey's Syria Predicament," **Survival**, C: LVI, No:6, 2014, 113-134.

Başbakanlık; (2012), "Başbakan Erdoğan 5. Geleneksel Ankara'daki Yabancı Misyon Şefleri ve Büyükelçiler İftar Yemeğine katıldı.",
https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Article/pg_Article.aspx?Id=29d617ce-77b4-450e-a7e0-85a10fe7773f, 10.12.2016

Başbakanlık; (2016), "Başbakan Yıldırım Diyarbakır'da Doğu ve Güneydoğu Yatırım Destek Hamlesi Tanıtım Programında Konuştu.",
https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Article/pg_Article.aspx?Id=1f945acb-480d-4ca7-a371-d38278f988bd, 10.12.2016

BBC; (2012), "Suriye ile ilgili tehdit algımız değişti."
http://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/06/120626_erdogan_syria.shtml, 14.12.2016

BBC; 2016, "President Obama: Ground troops in Syria would be a mistake"
<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-36122381>, 05.12.2016

108

Becker, Michael E. v.d.: "Reviving the Russian empire: the Crimean intervention through a neoclassical realist lens," **European Security**, C:XXV, No:1, 2016, 112-133.

Charountaki, Marianna: "Kurdish policies in Syria under the Arab Uprisings: a revisiting of IR in the new Middle Eastern order," **Third World Quarterly**, No: XXXVI, No:2, 2015, 337-356.

CHP; (2016), "Parti Programı", <https://www.chp.org.tr/Public/0/Folder//21643.docx>, 13.12.2016

Chudziak, Mateusz: "A constitution for Erdoğan Consequences of the political conflict in Turkey", 01.06.2016, Warsaw, Center for Eastern Studies, (Çevrimiçi),
https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/commentary_213.pdf, 10.12.2016

Cumhuriyet; (2016), "Kılıçdaroğlu: Esad El Bab'da değil Şam'da."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/638481/Kilicdaroglu__Esad_El_Bab_da__degil__Sam_da.html, 14.12.2016

Diñer Bahadır, Mustafa Kutlay: "The Arab Spring: A Game Changer in Turkey-EU Relations?" **Perspectives on European Politics And Society**, C:XIV, No:4), 2013, 418-430.

Dışişleri Bakanlığı; (2016), "Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun İngiltere Dışişleri Bakanı Sayın Boris Johnson ile Gerçekleştirdiği Ortak Basın Toplantısı",
http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu_nun-ingiltere-

disisleri-bakani-sayin-boris-johnson-ile-gerceklestirdigi-ortak-basin-topl.tr.mfa, 15.12.2016

Ensor, Josie: “UN proves Assad regime dropped chemical bombs on civilians.” <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/25/un-proves-assad-regime-dropped-chemical-bombs-on-civilians/>, 07.01.2017

Görener, Aylin Ş., Meltem Ş. Ucal: “The Personality and Leadership Style of Recep Tayyip Erdoğan: Implications for Turkish Foreign Policy,” **Turkish Studies**, C:XII, No:3, 2011, 357-381.

Haberler.com; (2016), “Bahçeli: ' Washington Yönetiminin Pyd-Ypg'yi Silahlandırması Tamamiyle Art Niyetlilik.”(Çevrimiçi), <http://www.haberler.com/bahceli-washington-yonetiminin-aciktan-pyd-ypg-yi-8828455-haberi/>, 14.12.2016

Habertürk; (2012), “Kılıçdaroğlu Esad’a yüklendi.” <http://www.haberturk.com/gundem/haber/754052-kilicdaroglu-esada-yuklendi>, 14.12.2016

Hao, Yufan , Ying Hou: “Chinese Foreign Policy Making: A Comparative Perspective,” **PublicAdministration**

HDP; (2016), “Parti Programı”, <http://www.hdp.org.tr/parti/parti-programi/8>, 14.12.2016

Humud, Carla E., Christopher M. Blanchard, Mary Beth Nikitin: “Armed Conflict in Syria: Overview and U.S. Response,” 6 January 2016, Congressional Research Service, (Çevrimiçi) <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL33487.pdf>, 01.12.2016

Hürriyet Daily News; (2016), “Turkey ‘deported 3,719 foreign fighters’” <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-deported-3719-foreign-fighters-since-2011.aspx?pageID=238&nID=103708&NewsCatID=341>, 12.12.2016

J. Barkey, Henry: “Syria's Dark Shadow Over US-Turkey Relations”, **Turkish Policy Quarterly**, C:XIV, No:4, s.25-36, (Çevrimiçi), http://turkishpolicy.com/files/articlepdf/syrias-dark-shadow-over-us-turkey-relations_en_9867.pdf, 12.11.2016

Kitchen, Nicholas: “Systemic pressures and domestic ideas: a neoclassical realist model of grand strategy formation,” **Review of International Studies**, C: XXXVI, No:1, 2010, s.117.

Kök, Recep: “ABD'nin Ortadoğu Projesi ve Enerji Koridorlarının Merkezindeki Türkiye”, (Çevrimiçi), <http://debis.deu.edu.tr/userweb/recep.kok/ortadogu.pdf>, 20.12.2016

Larrabee, F. Stephen: “Turkey and the Changing Dynamics of the Kurdish Issue,” **Survival**, C: LVII, No:2, 2016, 67-73.

Larrabee, F. Stephen: “Turkey as a US security partner”, 2008, pp. 7-18, (Çevrimiçi), http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2008/RAND_MG694.pdf, 12.12.2016

Lawson, Fred H.: “Explaining the Spread of Ethnosectarian Conflict: Syria's Civil War and the Resurgence of Kurdish Militancy in Turkey,” **Nationalism and Ethnic Politics**, C: XXII, No:4, 478-496.

MacMillan, Catherine: “Turkey's Carnavalesque Challenge to the EU's Monologue: A Response to Nykanen,” **Journal of Contemporary European Studies**, C:XXIV, No:1, 2015, 117-131.

Mahfudh, Aqueel : “Syria and Turkey: a turning point or a historical bet?”, Doha: Arab Center for Research and Policy Studies, February 2012, (Çevrimiçi), <http://english.dohainstitute.org/file/get/2509648d-576b-45d6-8b7a-e14321b4a8b5.pdf>, 10.12.2016

McLean, Wayne: “Understanding Divergence between Public Discourse and Turkish Foreign Policy Practice: A Neoclassical Realist Analysis,” **Turkish Studies**, C:XVI, No:4, 2015, 449-464.

Milliyet; (2015), “DAEŞ konusunda ABD ile anlaştık.” <http://www.milliyet.com.tr/daes-konusunda-abd-ile-uzlastik-/siyaset/detay/2091362/default.htm>, 11.12.2016

Milliyet; (2015), “Fırat’ın batısı kırmızı çizgi.”, <http://www.milliyet.com.tr/firat-in-batisi-kirmizi-cizgi/siyaset/detay/2081424/default.htm>, 24.01.2017

Milliyet; (2016), “CHP’den şartlı destek.” <http://www.milliyet.com.tr/chp-den-sartli-destek-siyaset-2300652/>, 14.12.2016

110

Morgenthau, Hans : **Politics among nations** (1st ed.). New York, Knopf, 1967.

Morrow, James D.: “Arms versus allies: trade-offs in the search for security,” **International Organization**, C: XLVII, No: 2, 1993, s.207. <http://dx.doi.org/10.1017/s0020818300027922>

NTV; (2016) “Bahçeli’den Fırat Kalkanı Açıklaması”, http://www.ntv.com.tr/turkiye/bahceliden-firat-kalkani-aciklamasi,Bx9J_KzWx0a8bAduZ5lcmw, 14.12.2016

NTV; (2016), “Puşkov: Erdoğan haklı, ABD terör örgütlerine destek veriyor”, <http://www.ntv.com.tr/dunya/puskov-erdogan-hakli-abd-teror-orgutlerine-destek-veriyor,tFsLoqgOzUWutyKmrVkdzw>, 07.01.2017

Orhan, Oytun: “ABD’nin Suriye’de IŞİD’le Mücadele Stratejisi ve Türkiye”, Orsam, Kasım 2014, (Çevrimiçi) <http://www.orsam.org.tr/files/Degerlendirmeler/17/17tr.pdf>, 12.12.2016

Phinnemore, David, Erhan İçener: “Holding the door half (?) open: the EU and Turkey 10 years on,” **Journal of Contemporary European Studies**, C: XIV No: 4, 2016, 446-462. **Review**, C: LXIX, December 2009, 136-141.

Rose, Gideon: “Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy,” **World**

Politics, C: LI, No:1, 1998, 144-172.

Sabah; (2016). “CHP’li Tanrıkulu: PYD bir terror örgütü değil”
<http://www.sabah.com.tr/webtv/dunya/chpli-tanrikulu-pyd-bir-terror-orgutu-degil>,
14.12.2016

Salih, Cale: “Turkey, The Kurds and The Fight Against Islamic State”, European Council on Foreign Relations, September 2015, (Çevrimiçi),
<http://www.ecfr.eu/page/-/Turkey-theKurds-IslamicState.pdf>, 15.12.2016

Saynur Derman Giray, Hande Oba: “Making a Determination from the Operational Code of a New and Influential Actor: President of Turkey Recep Tayyip Erdogan,”
Bilig, No:79, 2016, 44-67.

Schweller, Randall: “International Relations and Scientific Progress: Structural Realism Reconsidered,” **Perspectives on Politics**, C: II, No: 2, 2004, 427-428.

Schweller, Randall: “Unanswered Threats: A Neoclassical Realist Theory of Underbalancing,” **International Security**, C: XXIX, No: 2, 2004, 159-201.

Semin, Ali: “Suriye Krizindeki İç Dinamikler: PYD Denklemi”, Bilgesam Analiz/Orta Doğu, 23 Temmuz 2015, (Çevrimiçi),
<http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-51-20150818451234.pdf>,
12.12.2016

Sly, Liz: “Pentagon does about-face on U.S. troops wearing Kurdish militia patches in Syria”, 27 Mayıs 2016, (Çevrimiçi),
https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/the-us-military-does-an-about-face-on-us-troops-wearing-kurdish-patches/2016/05/27/d11e934c-2438-11e6-b944-52f7b1793dae_story.html?utm_term=.176b81471274, 14.12.2016, 12.12.2016

Sputnik; (2016), “Erdoğan: Türkiye Şangay Beşlisi İçerisinde Niçin Olmasın Diyorum”, <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201611201025892702-erdogan-ab-sanghai-beslisi/>, 12.12.2016

Sputnik; (2017), “Türkiye’nin öncelikleri arasında Esad’ın geleceği yok.”
<https://tr.sputniknews.com/rusya/201701021026595354-bm-naumkin-turkiye-suriye-esad/>, 03.01.2017

“Turkey's Syria role risks instability at home, isolation abroad,” **Strategic Comments**, C: XX, No:8, 2016, i-ii.

T24; (2014), “Kılıçdaroğlu: YPG terror örgütü değil, vatanını kurtarmak için oluşum.” <https://t24.com.tr/haber/kilicdaroglu-ypg-terror-orgutu-degil-vatanini-kurtarmak-icin-orgutlenmis-bir-olusum,274588>, 14.12.2016

Tanış, Tolga: “US-Turkey Relations at a Breaking Point over the Kurds,” **Turkish Policy Quarterly**, C: XIV, No: 4, 2016, 67-75.

Taşpınar, Ömer: “Turkey’s Strategic Vision and Syria,” **The Washington Quarterly**, C:XXXV, No:3, 2012, s.127-149.

TC Cumhurbaşkanlığı; (2016), “Kudüs Sempozyumu Konuşması”,
<http://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/61174/parlamentolararasi-kudus-platformu-kudus-ve-surecin-problemleri-sempozyumunda-yaptiklari-konusma.html>, 14.12.2016

TC Cumhurbaşkanlığı; (2016), “Suriyeli Kardeşlerimize Vatandaşlık Vereceğiz”
<http://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45574/suriyeli-kardeslerimize-vatandaslik-imkni-verecemiz.html>, 14.12.2016

TC Cumhurbaşkanlığı; (2016), “Türkiye’nin Yeni Güvenlik Konsepti”
Konferansında Yaptıkları Konuşma”,
<http://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/61114/turkiyenin-yeni-guvenlik-konsepti-konferansinda-yaptiklari-konusma.html>, 03.12.2016

The Global Coalition Against Daesh; (2017), <http://theglobalcoalition.org/>,
07.01.2017

The National Interest; (2016), “How America Can Work with Turkey without Losing Syria's Kurds,” <http://nationalinterest.org/feature/how-america-can-work-turkey-without-losing-syrias-kurds-17488>, 10.12.2016

Thornton, Rod: “Problems with the Kurds as proxies against Islamic State: insights from the siege of Kobane,” **Small Wars & Insurgencies**, C: XXVI, No: 6, 2015, 865-885.

UN General Assembly, “Activities of the United Nations system in implementing the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy”, 2014, 1-150.

Waltz, Kenneth: “Structural Realism after the Cold War,” **International Security**, C:XXV, No:1, 2000, 5-41.

Ward, Clarissa – Lister, Tim: (2016). “Inside Syria”
<http://edition.cnn.com/2016/02/02/middleeast/syria-isis-us-airstrip/>, 12.12.2016

Weiss, Matthew: “From constructive engagement to renewed estrangement? Securitization and Turkey’s deteriorating relations with its Kurdish minority,” **Turkish Studies**, C:XVII, No:4, 2016, 567-598.

Whitehouse.gov; (2013) “Remarks by the President in Address to the Nation on Syria” <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/09/10/remarks-president-address-nation-syria>, 07.01.2017

WSJ; (2014), “Our Non-Ally in Ankara”, <http://www.wsj.com/articles/our-non-ally-in-ankara-1410561462>, 07.01.2017

Yüksek Seçim Kurulu; (2015), “Genel Seçimleri Resmi Sonuçları”
<http://www.ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/SecmenIsl emleri/Secimler/2015MV/D.pdf>, 02.01.2017

Zakaria, Fared: **From wealth to power** (1st ed., p. 198). Princeton, Princeton University Press, 1998.